

Uitdagend buitenspelen

in de praktijk

Buitenspelen staat in de aandacht! Al meerdere malen is het belang en de educatieve waarde van buitenspelen onderstreept middels landelijke initiatieven en meerdere publicaties in 'ons vakblad'. Mijn ervaring is dat scholen nog op zoek zijn naar handreikingen voor de praktijk. In dit artikel daarvoor een aantal suggesties.

Door: Margreet Christians

Van actie naar opbrengst

Om nu te weten hoe de praktijk van buitenspelen eruitziet, ben ik bij een aantal scholen op bezoek gegaan om met eigen ogen en oren te zien en te horen 'wat er speelt'. Buitenspelen kenmerkt zich door een vrij karakter, een open situatie en uiteenlopende vormen van spelgedrag. Mede hierdoor kan er op verschillende manieren aandacht zijn voor buitenspelen. Het bieden van struc-

tuur of het geven van impulsen zijn daarvan voorbeelden. Twee scholen deelden hierover hun ervaringen.

Aanleiding voor het aanpakken van het buitenspelen op Basisschool 't Schrijverke in Mierlo was enerzijds verveling tijdens het buitenspelen, anderzijds waren het conflicten. Kinderen hadden moeite om tot spelen te komen. De school wilde komen tot een duurzame oplossing hiervoor. Zo besloten

zij de kinderen van groep 8 beurtelings in te zetten als coach op het schoolplein. Deze kinderen zijn aanspreekpunt voor andere kinderen. Kinderen van groep 8 zijn prima in staat om deze verantwoordelijkheid te dragen. Het geven van die verantwoordelijkheid zorgt ook voor vertrouwen en het gevoel belangrijk te zijn.

Het aanschaffen van extra materialen was volgens de school niet nodig. In de gymles introduceren ze regelmatig een nieuwe buitenspeelkaart, wat zorgt voor het opdoen van nieuwe ideeën. Hierbij slaan zij een mooie brug tussen het leren binnen en het leren buiten. Het geven van de spelimpuls is vaak voldoende om de kinderen met nieuwe inspiratie aan de slag te zien gaan. Kinderen bedenken zelf eindeloos veel variaties. Zo vertelt leerkracht Lenny van groep 5 dat het badmintonnen in de gymles een groot succes was. De kinderen zijn nu een poule aan het maken om ook tijdens het buitenspelen verder te kunnen badmintonnen. Ze geeft aan dat de kinderen druk met elkaar in conclaaf gaan hoe dit moet worden georganiseerd, wat weer zorgt voor het oefenen van samenwerkingsvaardigheden. Daarnaast versterkt dit het positieve klimaat in de groep.

Basisschool de Schelp in Eindhoven zag het aanpakken van buitenspelen als een noodzaak. De schoolresultaten waren onvoldoende, er ontbrak een schoolbrede structuur en er waren veel conflicten. Het aanpakken

Tips om buitenspelen een impuls te geven op school

- Maak op school een buitenspeelkalender waarin je middels spelimpuls bv maandelijks een nieuw thema laat terugkomen. Betrek daarbij actuele thema's uit de klas.
- Organiseer een buitenspeelfeest om aandacht te schenken aan het buitenspelen. Informeer ouders over dit feestje bv via de nieuwsbrief. Geef ouders ook tips van uitdagende speelplekken in de buurt.

Voorstructureren

Welke basisvoorwaarden schep je nu voor optimaal buitenspelen? De omgeving speelt daarin een belangrijke rol. Ik zie tal van schoolpleinen en ik tref ze in grote variëteit aan. Van een betegeld plein met een wipkip, tot bosrijke omgevingen met hoogteverschillen. De realiteit voor veel scholen is dat er niet altijd (financiële) middelen zijn om de omgeving te veranderen. Dit is vaak dan ook geen noodzaak. Hierbij een aantal alternatieven.

- Brainstorm eens met je team over een gezamenlijke visie gericht op buitenspelen, welk doel hebben we met buitenspelen? Is buitenspelen onderdeel van het schoolplan?
- Is er een vakleerkracht bewegingsonderwijs die een rol kan spelen bij de organisatie van buitenspelen op school?
- Werk met gespreide buitenspeeltijden: Er is minder drukte tegelijk op het schoolplein en dat betekent meer ruimte per kind. Juist voor kleine kinderen kan dit prettig werken.
- Duid eventueel zones aan op het schoolplein: welke gebieden zijn ingericht voor spelen met een bal en waar kun je je verstoppen? Zones kunnen duidelijkheid geven.

Kijk eens welke eenvoudige aanpassingen je kunt doen met minimale inspanningen. Het maken van afbeeldingen of figuren op de speelplaats met verf is een goede optie.

van juist het buitenspelen leek een logische keuze, want juist die plek – het schoolplein – was de eerste plaats van ontmoeting aan het begin van elke schooldag. De school voerde de 'OEPS!'-bladen in. Elke keer bij een incident tijdens het buitenspelen (of in de klas) krijgt het kind een 'OEPS!'-blad, waarmee het reflecteert op eigen gedrag aan de hand van een aantal vragen of pictogrammen. Dit wordt nadien door de leerkracht besproken met het kind.

De school had ook de mogelijkheden om een nieuw schoolplein te ontwikkelen. Dit werd door de kinderen gedaan. In toenemende mate wordt de verantwoordelijkheid bij de kinderen gelegd, wat zorgt voor meer betrokkenheid bij hen. Opbrengsten van bovenstaande acties waren voornamelijk dat de school steeds meer in staat is om met de kinderen problemen te voorkomen in plaats van ze achteraf te moeten oplossen. De acties zijn in dit geval letterlijk van buiten naar binnen gericht. De school heeft de sfeer in de school én de resultaten zeer duidelijk zien verbeteren. De geboden structuur is hierin een belangrijke factor geweest. Dat er zich conflicten voordoen op het schoolplein is een bekend en natuurlijk fenomeen. Daar waar je de open ruimte ingaat, kom je anderen tegen. Deze conflicten zijn echter heel belangrijk. Juist tijdens het buitenspelen doen kinderen sociale vaardigheden op. Het doel is niet om met het team te voorkomen dat er conflicten ontstaan, de situatie moet mogelijkheden bieden tot leren, ook op sociaal vlak. Voorstructureren kan daarin een belangrijke rol spelen.

Voorstructureren kan problemen voorkomen, het biedt kinderen mogelijkheden en suggesties zonder dat de leerkracht het spelgedrag invult. >>

Buitenspel 03

Groep
1-8

Poortbal

Wat heb je nodig?

- 1 bal
- minimaal 4 kinderen

Wat moet je doen als de bal toch door je poortje komt?

De keer: je moet andersom in de lering gaan staan (als achterstevoert)

De keer: je komt af en gaat uit de lering

Doel: 1-2: 1 jaar de kinderen een voorbeeld zien en goed mee uit de lering dat de bal blijft rondgaan. 3 jaar kinderen zien hoe je je handen gebruikt om de bal weg te spelen.

Elk spel is genummerd.
Zo houd je de set compleet.

Buitenspel 03

Groep
1-8

Poortbal

Wat heb je nodig?

- 1 bal
- minimaal 4 kinderen

Wat moet je doen als de bal toch door je poortje komt?

De keer: je moet andersom in de lering gaan staan (als achterstevoert)

De keer: je komt af en gaat uit de lering

Doel: 1-2: Laat de kinderen een voorbeeld zien en goed mee uit de lering dat de bal blijft rondgaan. 3 jaar kinderen zien hoe je je handen gebruikt om de bal weg te spelen.

*Materiaal dat je nodig hebt.
In dit geval een bal*

Welke groepen kunnen dit spel spelen?

Naam van het spel

Foto ter verduidelijking

Deel de kaart eens om: aan de andere kant staat nog een leuk spel!

Buitenspeelkaarten: zowel structuur als impuls

Wanneer ik zowel leerkrachten als kinderen vraag naar hun favoriete buitenspeelactiviteiten, dan noemen zij allerlei uiteenlopende (eenvoudige) spelletjes. Reden genoeg om een set buitenspeelkaarten te ontwikkelen: een middel dat voor structuur kan zorgen én een impuls kan geven.

De buitenspeelkaarten zijn ontwikkeld voor kinderen van groep 1-8. Ze dienen verschillende doelen. Met name *inspiratie*, *regulering* en *ontmoeting* zijn daarbij als uitgangspunt genomen. De kaarten bieden inspiratie en kunnen richting geven aan het spelgedrag. De verzameling kaarten biedt een variatie van (bekende) oude spelen en nieuwe spelen.

Het voordeel van de kaarten is dat deze de zelfstandigheid van kinderen bevorderen. Het stimuleert de sociale vaardigheden en vergroot de autonomie (kinderen van groep 1-2 behoeven enige sturing). Daarnaast bieden de kaarten mogelijkheden tot ontmoeting.

Het spelen van een spel met kinderen uit een andere klas is makkelijker te bevorderen omdat je elkaar buiten 'tegenkomt'. Moedig dit ook aan als leerkracht!

Inhoud van de buitenspeelkaarten

Een set buitenspeelkaarten omvat vier verschillende kleuren kaarten.

- Blauwe kaarten beschrijven activiteiten waarbij een bal nodig is
- Rode kaarten beschrijven activiteiten waarbij stoepkrijt, een springtouw of een frisbee nodig is
- Gele kaarten beschrijven activiteiten waarbij geen materiaal nodig is.
- Paarse kaarten zijn gericht op het geven van spelimpulsen bij groep 1-2.

Besluit

Buitenspelen is om verschillende redenen minder vanzelfsprekend dan voorheen. Juist om die reden is het schoolplein een ontmoetingsplek. Het is veilige ruimte voor

kinderen om te ontdekken en verkennen. Het buitenspelen moeten we koesteren op school! Ga eens terug naar je eigen, meest bijzondere buitenervaring en speel weer eens mee op het plein. Is dat een aanleiding om het buitenspelen weer op de agenda van de volgende vergadering te krijgen? Veel buitenspeelplezier!

Links

- Meer weten over buitenspelen? Kijk dan op www.buitenspeelkaarten.nl voor een verzameling van artikelen, beeldmateriaal en andere bronnen.
- Buitenspeelkaarten of de inspiratiekaart over buitenspelen bestellen? Ga naar de webwinkel van Onderwijs Maak Je Samen via <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/magento/>

Foto's zijn door Mark Verlijdsdonk op BS de Vuurvlinder in Eindhoven.

Margreet Christians is adviseur van Onderwijs Maak Je Samen ◀

Contact:

margreet@onderwijsmaakjesamen.nl